

Šarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 150. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 450. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 125.

V Ljubljani, v četrtek dne 2. novembra 1911.

Leto I.

Konec Gautscheve slave.

Ministrski predsednik baron Gautsch, ki je še pred tednom klical meščanske stranke na boj zoper socialno demokracijo, je politični mrlič. Kakor poroča brzobjavna žica z Dunaja, je podal demisijo celega kabineta in je cesar demisijo sprejel; sestava nove vlade je poverjena dosedanjemu naučnemu ministru grofu Stürgkhu. Kdor je poslušal pred dnevi mogočno doneče in oblastne Gautscheve besede o uvozu argentinskega mesa, njegove nezmerne provokacije delavstva in uradništva, pač ni mislil, da njegova politična slava zahaja in da so dnevi njegovega ministirovanja seštet.

Žalostno Bienerthovo dedščino je baron Gautsch nastopil s precejšnjim kapitalom, saj je vsaj pred svetom in pred ljudmi veljal za očeta volilne reforme, za roditelja splošne in enake volilne pravice v Avstriji. Seveda je bilo to očetovstvo bolj po sili, saj je znano, da je odločno in javno odklanjal demokratsko volilno reformo, dokler mu ni energičen nastop vsega avstrijskega delavstva vcepil boljšega prepričanja. Svoj kapital je baron Gautsch prav hitro zapravil.

V draginjskem vprašanju, ki pretresa s svojimi bridkimi resnicami vso državo in ki se v delavskih domovih oglašajo kot pomanjkanje in lakota, je sijajno dokazal svojo popolno neumevanje, pokazal, da ni kos nalogam, ki jih sedanje kritične razmere nalagajo načelniku avstrijske vlade. Sramotno je zlezal pred Ogrri pod klop, izdajalsko jim je odstopil pravico, da poljubno po svoji glavi, regulirajo potrebe avstrijskih železovcev, dejanje, zločinsko za ministrskega predsednika, ki obremenjuje avstrijsko državno blagajno in ki je odgovoren za svoje delovanje avstrijskega parlamentu. Ko je lahkomišelnost zapravil pravico avstrijskega prebivalstva, da se do sita tega naje, je beračil pri Ogrrih zamiloščino za dovoljenje, da si avstrijsko prebivalstvo napolni svoje lačne, izstradane želodece z argentinskim mesom. Najprvo je Ogrom dejal: Gospoda, pravico imate, da prepoveste uvoz argentinskega mesa. Potem je pa nadaljeval: A prosim vas, da nam ga blagohotno dovolite! Ogrri seveda niso bili tako neumni, da bi izkazali Gautschu zaradi lepih njegovih oči uslugo, pa so hoteli svoje „dovoljenje“ drago prodati. In pogajanja so se izjalovila.

Medtem pa je draginjski odsek, v katerem odločuje meščanska večina, iz golega strahu pred delavstvom sprejel socialnodemokratski predlog in se izrekel za neomejen uvoz mesa ter odrekal Ogrom pravico, da se vtikajo v vprašanja avstrijskega prebivalstva. Mesno vprašanje je postalo zrelo za plenum poslanske zbornice. Da se izogne parlamentarnemu porazu v tem vprašanju in da si zagotovi trdno večino za brambne predloge in za nove davke, ki nalagajo v času akutne draginje ljudstvu nova neznoša bremena na hrbet, je baron Gautsch pretekli teden klical meščanske stranke vseh narodov v svoj hlev in jim slikal na zid socialistično pošast. V hujskajočem govoru, kakor ga iz ministrskih ust še ni slišala avstrijska poslanska zbornica, se je navalil na delavstvo in uradništvo in z blaznimi grožnjami in s trdo pestjo mahal okolo sebe, Gautscheva špekulacija je bila dobro zasnovana, njegov apel na protidelavsko in protiljudsko sovraštvo meščanskih strank dobro zamišljen.

Baron Gautsch je s svojimi besedami za del poslana ušesa in vse meščanske stranke brez izjeme so veselo pograbile za ponudbo. Gautschev načrt se ni razbil ob pomankanju dobre volje meščanskih strank, izjalovil se je vsled tega, ker se meščanske stranke niso mogle pobotati zaradi razdelitve plena. Z načrtom je padel tudi njegov avtor, bar. Gautsch, ki se za zmerom loči od političnega življenja. Delavstvo se bo prav lahko poslovilo od njega, saj padajo krvava dunajska nedelja, krvava dunajska justica in zlobno preganjanje delavskega časopisja v dobo Gautschevega ministirovanja.

Njegovega naslednika, grofa Stürgkha, ki sestavi prehodni uradniški kabinet, sprejema delavstvo z najglobljejšim nezaupanjem, zakaj njegova politična preteklost mu jemlje kredit za bodočnost. Zlasti se je izkazal na dve strani. Volilna reforma je imela v njem najstrastnejšega in najzavratnejšega nasprotnika, ki je spletkaril z vso vnemo, da bi jo podrl — kakor se je pozneje pokazalo: ne brez vzroka,

zakaj volilna reforma je odzrla njega državno-zborski mandat. Kot naučni minister v Bienerthovem in Gautschevem kabinetu pa je odprl vrata svojega resorta na stečaj klerikalnim vplivom in naučno upravo je izpremenil v farško domeno.

Kar bo delavstvo hotelo od nove vlade, ji bo moralo izviti in iztrgati v trdem boju — brez borbe si ne sme od nje obetati nič!

Zbor nemške socialne demokracije.

Inomost, 29. oktobra.

V „Mestni dvorani“ inomoški se je danes otvoril z veliko napetostjo pričakovani zbor nemške socialne demokracije v Avstriji ob veliki udeležbi delegatov in prenapoljenih galerij. Obširna debata se je razvijala o tem zboru že več tednov v vsem strankarskem časopisju in tudi izven Avstrije zasledujejo letošnje zborovanje z največjim zanimanjem. Dnevni red obsega med drugim točko „Razmerje nemške socialne demokracije do bratskih strank v Avstriji“ in s tem je izredno zanimanje dovolj obrazloženo. Med češkimi sodrugi, ki so v strokovnem vprašanju centralističnega mišljenja, se je ustanovila nova strankarska organizacija in je naznanila svojo ustanovitev vsem socialno demokratskim strankam v Avstriji. Tako sta sedaj med Čehi dve socialno demokratski stranki: Stara češko-slovenska in nova, ki se zaradi razlike imenuje češka. Za socialno demokracijo vseh narodov v tej državi je postalo potrebno, da vsled tega določijo svoje stališče. Za nemške sodruge je to vprašanje nekoliko bolj komplicirano kakor za ostale. Važno pa je za vse. Ureditev razmerja med nemško in češko socialno demokracijo ne more biti stvar za se, temveč je v nujni zvezi z vzjemnim razmerjem vseh strank in sklepi tega zbora se ne tičejo le nemške in češke stranke, temveč socialne demokracije v vsej državi in nadalje vse internacionale.

Ta zmisel zbora se je pokazal že na današnji otvoritveni seji, dasi je bila namenjena le formalnejšim dolžnostim, dočim se prične meritorno delo šele jutri.

Prvi pozdrav je dobil kongres od delavskega pevskega zbora inomoškega, ki je jako močan in prav dobro izoliran. Potem je nastopil stari sodrug Holzhammer, da pozdravi zbor v imenu tirolske deželne organizacije. Zanj in za njegove ožje sobojevnike je ta zbor kakor nagrada za trdo in dolgotrajno delo, kakor triumf požrtvovalnega življenja. Po pravici je sodrug Holzhammer naglašal, da je zborovanje kongresa v Inomostu simptomatično. Tudi tirolska dežela, ki je bila dolgo zavetišče najtemnejše reakcije, se ne more več upirati luči svobode. Z zanosnimi besedami je govornik slavil napredek socialistične ideje, prodirajoče v najskritejše doline in na najvišje hribe, ter je napravil s svojim govorom globok vtisk na vse poslušalce.

Viharno aplavdiran se je nato prikazal na govorniškem odru sodrug dr. Adler. Pozdravil je zbor v imenu strankinega vodstva in se zahvalil Inomostanom za lepi sprejem. Zborovanje v Inomostu — pravi — je velik dogodek, kakor je po pravici naglašal sodrug Holzhammer. Kdor pozna zgodovino naše stranke in politično zgodovino te države, se mu zdi skoraj čudež, da je zborovanje socialističnega kongresa mogoče v tej temi, v vsakem oziru zaostali deželi, kjer je do nedavno beseda demokrat, kajše socialni demokrat pomenila stigmatiziranje in prokletstvo. Poznavalec zgodovine mora smatrati razvoj socialne demokracije na Tirolskem za važen simptom, ki kaže, kako napreduje socialna demokracija povsod in kako objema boljbolj vse dele proletariata. Ideje, katerih nositeljica je socialna demokracija, ne rastejo dvije, temveč so produkt dolgega razvoja vsega človeštva. Svoj zbor odvijamo v pomembnem in težkem času. Za seboj imamo volitve, ki so bile merilo naše moči in so pokazale, da gremo naprej, čeprav postaja pot težavnejša. Kajti posledica razvoja je, da postajamo močnejši, da se pa povečava tudi moč nasprotnikov. Že pri letošnjih volitvah smo opazili organizirani upor združenih nasprotnikov. Bojeviti smo se imeli ne le z nasprotniki strankami, temveč tudi z vsem aparatom nezasišane brutal-

nosti in terorizma, s popačevanjem in zastrupljanjem političnega boja. Nasprotniki čutijo od dne do dne bolj pomen socialne demokracije in zato se postavljajo bolj na noge, kakor doslej. Zato smo doživeli velike uspehe, pa tudi velike poraze. Tega si ne smemo tajiti, nego poiskati moramo vzroke. Pogostoma odločuje pri volitvah sreča; par glasov, slučajno pridobljenih ali izgubljenih, odloči večsah uspeh volitve. Ali za to ne gre. Gotovo je, da smo imeli in bomo še bolj imeli opraviti z združenimi nasprotniki delavskega razreda. Prezreti pa tudi ne smemo svojih lastnih napak in pomanjkljivosti svoje organizacije. Tla, ki smo jih razorali z bojem za volilno pravico, še niso dovolj obdelana. In naša naloga je, da popravimo, ker manjka. Člani smo avstrijske internacionale in priznati si moramo, da imamo tukaj krizo, iz katere si bo zbor moral poiskati pot. Ali ne oziraje se na to moramo videti velike težave v svetovnem položaju, ki učinkujejo tudi na naše razmere. Proti nam se združujejo vse meščanske stranke, zoper nas stoji vlada, ki je nesposobna, ki pa polaga vso svojo modrost v boj zoper socialno demokracijo.

Govornik omenja kritični gospodarski položaj prebivalstva. Polagoma spoznavajo ne le soc. dem. delavci, ampak tudi drugi sloji egoizem združenega izkoriščevalskega razreda. Draginja vidimo kot nov moment razburjenja. Socialisti smo povsod naglašali pravico do hrane, ki jo omejuje agrarizem. Danes vidimo ministra, ki proti sklepu draginjskega odseka izjavlja, da ostane pri tem, da je življenje prebivalstva odvisno od Ogrske. Vidimo ministra, ki se upa reči uradnikom in železničarjem, da imajo molkati. Kaj pomenja to, če ima Gautsch govor, v katerem je vsaka beseda provokacija delavcev, uradnikov in železničarjev, katerim meče zločinstvo v obraz. Gautsch hrepeni po boju železničarjev, da bi pokazal svojo moč. Vojaške pozivnice in cirkularji, kdo boji takoj zaprt v slučaju boja, so pripravljani. Vlada ne želi nič drugega, kakor napraviti boj tako občuten kolikor le mogoče, da bi Gautsch izgledal vsaj kot rešitelj reda, ko ne more rešiti nič drugega. Spominjam Vas na sejo zbornice, katero so prekinili znani streli. Vlada je takoj planila proti nam, kakor da so bili streli naročeni. Od ministra do zadnjega nemškega zvezarja bi vsi radi igrali protisocialistične hujskače. Z velikimi besedami se še ne more glumiti pruska vlada. Močna roka in šlamparija, to se ne vjema. Streljati se ne more vsak dan. Če pa Gautsch misli, da lahko izrabi vso birokracijo proti nam, pa tepta teptane sluge tega birokratizma, tedaj to ni znamenje modre politike. Vedeti moramo, da se bližamo dobi, ko bo treba podvojene moči, podvojene energije in hrabrosti. In če ima priti čas, ko bo treba zopet zastaviti vso osebnost, naj le pride. (Burno odobranje.) Če se bodo drznili seči po naših organizacijah, si bodo polomili zobe ob tem trdem orehu. (Viharno ploskanje.) Kolikor več požrtvovalnosti, toliko več bo pa tudi razumnosti. Zavest discipline mora priti na najvišjo stopnjo. Gautsch je napodil svoje sodnike proti ubogim žrtvam. Rabile se bodo pa tudi druge metode. Napredek socialne demokracije v Avstriji je tako mogočen kakor v nobeni drugi deželi. Ali to nas ne sme zapeljati, da bi pozabili, da predstavlja socialna demokracija sredstvo, s katerim se uveljavlja proletariati. Jedro stranke je razredno zavedni proletariati. Nobeni veliki ideji in potrebi ne odrekamo simpatij in pomoči. A čim zvestejša je stranka svojemu razrednemu stališču, tem bolj služi bodočnosti ne le delavstva temveč vsega naroda. Naše razprave naj vodi trezno uvaževanje potreb. Nevarnosti od zunaj se ne bojimo. V boju smo bili rojeni, z bojem pojdemo naprej! (Burno, dolgotrajno odobranje.)

Na predlog sodruga Skareta so bili izvoljeni za predsednike sodrugi Pernerstorfer, Abram in Tomschik.

Sodrug Pernerstorfer

posveča najprej tople besede spomina umrlim sodrugom: Bivšemu poslancu Josipu Barthu, potem Alojzu Pokornju, Josipu Klbrichu, Edwardu Zachariašu, Adolfu Albrechtu, Henriku Dietlu, Francu Auerju in sodružici Mariji Novakovi Krasovi. Spominja se češkega sodruga Josipa Šustra in nemškega sodruga Pavla Singra ter vseh neimenovanih sobojevnikov, ki so umrli izza zadnjega kongresa. Končno se spo-

minja še dunajskih žrtev 17. septembra. Vsem je v sreih živečih sodrugov zagotovljen časten spomin. Z globokim občutkom izrečeni nekrolog je zbor poslušal stoje.

Nato omenja Pernerstorfer zanimivo zgodbo iz leta 1896. iz svoje agitacije v Landeku ter primerja s tedanjimi razmerami sedanje kot znamenje, kako napreduje socialna demokracija kljub vsem zaprekam. Tudi težave, s katerimi imamo opraviti na tem zboru, bomo premagali. Po vsem svetu se giblje, celo po deželah, v katerih se je smatrala reakcija za večno neizpremenljivo. Tudi naše gibanje se ne sme ustaviti ne za trenotek. Naprej do zmage!

Potem pozdravlja zastopnike bratskih strank in sicer sodr. Müllerja, sodružico Zietzovo in sodr. Kautskega iz Nemčije; sodr. Trockega za rusko, dr. Kunfija za ogrsko, Pittonija in Olivio za italijansko, Vitijka za rusinsko in Kristana za jugoslovansko socialno demokratsko stranko.

Zunanji zastopniki so na to pozdravili zbor v imenu svojih strank. Veliko zanimanje je zbudil sodrug Kautsky s svojim izvajanjem o internacionalizmu, sodr. Trockij pa s svojimi podatki o ruski revoluciji in reakciji. Njegovi argumenti, da je carizem zavetišče in upanje vse evropske reakcije, so našli veliko odobranje. Sodr. Kunfi je lepo izjavil absurdnost fikcije dveh samostalnih držav v monarhiji, v kateri se avstrijska reakcija opira ob madjarski fevdalizem, kjer je agrarizem ob obeh straneh Litve identičen in kjer gre vsa notranja in zunanja politika složno za izkoriščanjem in zatiranjem vsega delavskega ljudstva.

Sodrug Kristan je na kratko označil napredek jugoslovanske socialne demokracije, o kateri ni treba misliti, da vzgaja same Njeguše, dasi nima nobenega razloga, da bi zatajevala svojega člana, čigar temperament je bil pač silnejši od naukov, ki jih je sprejel vase. Da je baron Gautsch hotel izkoristiti tisti nespametni in nerodni atentat za svoje protisocialistične namene, je umevno; ni pa dokaz državniške modrosti. Abnormalni izbruh z gnjevom prenapolnjene dalmatinske duše bi bil tudi Gautschu lahko dokazal, kako zavožena je vladna politika. Sodrug Kristan je omenil tudi notranja vprašanja socialne demokracije v Avstriji, rekoč da se bodo težave mora premagati, ker je naloga in potreba proletariata močnejša od hipnih nesporazumov. Narodnost in narodni interesi se ne morejo tajiti; ali odvesti nas ne smejo od zavesti mednarodne solidarnosti proletariata. Strankinemu zboru želi, da najde pot, po kateri pridemo najbolje do skupnega cilja. (Živahno odobranje.)

Sodrug Skaret prečita brzobjavne pozdrave, med katerimi so od menarodnega tajništva v Bruslju, od angleške stranke, iz Rusije od stranke in od uredništva „Pravde“, od bosanske stranke, od poljske itd. Češko-slovenska stranka pozdravlja zbor in pojasnjuje, da topot le zato ne pošlje svojih delegatov, da ne bodo družabni oziri ovirali sodrugov v razpravi o tretji točki dnevnega reda.

Ko so se rešile še nekatere formalnosti, je sodrug Pernerstorfer zaključil sejo.

* * *

Lokalna organizacija je zvečer priredila delegatom in gostom v čast veliko ljudsko veselico v ogromnem prostoru razstavišča. Nocoj je dospel tudi sodrug Juraj Demetrovič kot zastopnik hrvaške stranke. V terek pride sodrug Daszynski.

Inomost, 30. oktobra.

Današnja seja se je takoj začela baviti z dnevnim redom.

Sodrug Skaret je podal

poročilo strankinega vodstva,

iz katerega posnemamo:

Po sklepih libereškega zbora se je takoj po tem kongresu pričelo z izvajanjem nove organizacije v politična društva je skoraj povsod dovršen. Sredi reorganizacijskega dela je bil razpuščen državni zbor. Treba je bilo iti v boj, preden se je vžvela nova organizacija. Razven tega smo morali v mnogih okrajih braniti pozicijo, ki smo jo osvojili leta 1907. v posebno ugodnih prilikah, proti vojski razdraženih ni

proti nam združenih nasprotnikov. Vkljub vsem težavam smo odbili naskok sovražnikov. Imeli smo pač tudi težke izgube v sudetskih deželah. Ali nad vsemi izgubami, ki so pripisati združitvi meščanskih strank in terorizmu oblasti in podjetnikov stoji sijajna zmaga na Nižjem Avstrijskem. Navidezno nepremagljiva krščansko-socialna stranka je v enem dnevu izgubila vse kar je imela. Vsi njeni voditelji so podlegli, Dunaj in nižjeavstrijska mesta so bila mahoma rešena krščansko-socialnega gospodstva.

Baron Bienerth, ki se je napravil, da bi razrešil socialno demokracijo, se je moral ukloniti sodbi volilcev; odstopil je mož, ki ni pripadal največjim, pač pa najbolj zagrizenim sovražnikom socialne demokracije. Bienerthovo zakonodajno delo ni bilo potem, da bi bilo moglo povečati bojno silo meščanskih strank, v središče boja je bil postavil vojne zahteve. Nemški nacionalci in krščanski socialci so dobili od njega volilno geslo: Za drednote in proti socialnim demokratom. Volitveni dan junija 1911. je bil plačilni dan za krščanske socialce; upamo, da se posreči sili proletariata pri prihodnjih volitvah poplačati tudi drugemu sovražniku, nemškemu nacionalcem.

Praden je prišlo do razpusta parlamenta, smo posvečali svojo pozornost zlasti dragitnji. Poročilo opisuje akcije, ki so pa še v živem spominu.

Zanimivi so podatki o volitvah. Po deželah so dobili socialni demokratje v nemških volilnih okrajih glasove v sledečem razmerju:

	leta	
	1907	1911
Češko	169.012	165.515
Bukovina	3.401	5.022
Koroško	11.918	14.189
Kranjsko	—	227
Moravsko	42.219	38.839
Nižje Avstrijsko	180.922	207.218
Gorenje	21.762	23.420
Salcburško	7.507	9.184
Šlezija	21.510	22.278
Štajersko	44.690	43.359
Tirolsko	8.218	9.322
Predarlško	1.996	3.436

Vdevetih deželah je torej nemška stranka pridobila 37.078, v treh pa izgubila 8.309 glasov, tako da znaša prirastek 28.770 glasov.

Razdelitev mandatov po deželah je sledeča:

	leta	
	1907	1911
Češko	16	9
Bukovina	1	1
Koroško	2	2
Moravsko	3	—
Nižje Avstrijsko	16	26
Gorenje	3	1
Šlezija	2	1
Štajersko	6	4
Tirolsko	1	1
Skupaj	50	44

Malo izgube mandatov pač bogato naplačuje pridobitev glasov.

V občinah ima stranka 20 zastopnikov v prvih, 91 v drugih, 1127 v tretjih, 119 v četrth razredih. V 20 občinah so socialni demokratje občinski predstojniki.

Rednih članov so imele politične organizacije koncem letošnjega junija 128000 moških in 17823 ženskih. Lani je bilo vseh članov 114316. V vseh deželah odštevi Bukovino se je število članov povečalo, posebno močno na Nižjem Avstrijskem, Češkem in Štajerskem. Organizacija pa se ni le povečala, temveč tudi zboljšala.

Izpreminjanje prostih organizacij v politična društva napreduje. Lani je bilo že 84 odstotkov vseh organiziranih članov v političnih društvih. Sedaj jih je že 88 odstotkov društveno organiziranih.

Obširno poročila sodrug Skaret o delovanju tajništva, ki se je znatno povečala z nekaterimi novimi močmi za posebne stroke organizacijskega dela. Za pospeševanje agitacije je tajništvo izdajalo govorniške dispozicije ob raznih prilikah. Tudi agitacija z letaki se je povzdignila. Poročilo omenja tudi da se zopet množe konfiskacije in politični progoni. Dasi ni tajništvo dobilo poročil o vseh slučajih, je vendar zaznamovanih 485 obsodb zaradi političnih deliktov, pri katerih niso všteti prestopki koalicijskega zakona.

Sodrug Austerlitz je poročal o strankinem časopisju.

V tem oziru je pri nemški stranki opaziti stalen razvoj in velik napredek.

Naši nemški sodruzi imajo sedaj že šest dnevnikov in sicer: „Arbeiter Zeitung“ na Dunaju, „Arbeiterwille“ v Gradcu, „Salzburger Wacht“ v Salcburgu, „Volkszeitung“ v Inomostu, „Vorwärts“ v Liberecu in „Wahrheit“ v Linenu. Po trikrat na teden izhajata dva lista, po dvakrat na teden sedem, tednikov je enajst. Zenski list „Arbeiterinnen Zeitung“ izhaja po dvakrat na mesec. Strokovnih glasil v nemškem jeziku je 50; razven tega imajo znanstveno revijo „Der Kampf“, list za mladino „Der jugendliche Arbeiter“, list za izobraževalno delo

„Bildungsarbeit“, protialkoholni list „Der Abstinenz“ in humoristični list „Neue Glühlichter“. Tudi za delavski šport izhaja nekoliko listov.

O poročilu sodruga Austerlitz, ki je imelo tudi jako zanimivo politično stran, bomo še govorili.

Sodrug E m e r l i n g je podal administracijsko poročilo, ki pokazuje tak napredek nemškega strankinega časopisja da so se nam kar slone cedile, ko smo pomislili na svoje časopisje in primerjal velikansko zanimanje nemških sodrugov za svoj tisk z malomarnostjo premmogih naših sodrugov.

Sodrug H e i m a n je poročal o strankini knjigarni, ki je opravila ogromno delo. Za razširjanje knjig in brošur, ki jih izdaja stranka, deluje 700 kolporterjev. Volilno delo je kolportarja zelo pospeševala. Nekateri številke kažejo kako močno se zanimajo nemški delavci za berilo Najmanjša naklada knjig je znašala blizu 20.000 iztisov. Rennerjevega spisa o davkih se je razprodalo 140.000 iztisov. Humoristični list „Glühlichter“, ki se je po vsebini in obliki znatno zboljšal, ima 18.000 naklade. Od zadnjega zbora leta 1909 je privedila knjigarna 86 različnih izdaj. V Gradcu ima knjigarna svojo podružnico.

Iz blagajniškega poročila, ki ga je podal sodrug dr. E l l e n b o g e n, je razvidno, da je imela stranka 524.689 K 68 vin. dohodkov ter 502.627 K 67 vin. izdatkov. Strankin davek je znašal 60.015 K 99 vin.; volilni sklad je imel 248.840 K 01 vin. dohodkov.

Zanimivo poročilo o mladinskem gibanju je podal sodrug J e n s c h i k. Nekateri številke, ki kažejo velik napredek na tem polju, bo „Zarja“ še objavila. Lepo sliko razvoja kažejo blagajniški izkazi mladinske centrale. Ta je imela

leta	dohodkov	izdatkov
1907	K 6.288.78	K 6.227.14
1908	„ 7.888.08	„ 8.001.76
1909	„ 17.278.70	„ 16.815.49
1910	„ 22.867.31	„ 21.267.85

Leta 1909 je znašala naklada lista „Der jugendliche Arbeiter“ 6500 iztisov; zdaj je najmanjša naklada 10.500. Lani je privedila ta organizacija samo na Dunaju 372 predavanj. Mnogo jih je deloma sama privedila, deloma posredovala po deželi.

O izobraževalnem delu je poročal sodrug D a n n e b e r g. O tem bomo še posebej govorili. Za danes bodi omenjeno, da se je tej panogi posvečevala velika pozornost. Na Dunaju je v prvi vrsti delovalo znanstveno društvo „Zukunft“, ki je skrbelo za predavanja, za cikle predavanj in za pouk. Posameznih predavanj se je posredovalo v sezoni 1908 do 1909 1091, 1909—1910 1357, 1910—1911 pa 1452. V enakih sezonah je bilo 321, 408 in 358 ciklov. Najvažnejše delo na tem polju je dunajska delavska šola. V dveh tečajih do 120 ur, ki so razdeljene na 30 tednov, se poučuje narodno gospodarstvo, državo- in družboslovje, zgodovina socializma in avstrijsko pravo. Zadnje leto je obiskovalo prvi tečaj 121, drugi pa 65 sodrugov.

Izven Dunaja je delo mnogo težavnejše, vendar je centrala tudi v tem oziru mnogo storila. Zadnje leto je posredovala 105 posameznih predavanj in 46 ciklov. Meseca avgusta se je privedila delavska šola tudi v Podmokli na Češkem. Obiskovalo jo je 36 sodrugov in 2 sodružici. Uspeh te šole se kaže v praksi v tistih organizacijah, od katerih so jo člani obiskovali. Mnogo se je storilo za izobrazbo članov tudi v drugih organizacijah.

Jutri poročila sodrug Seitz o parlamentarnem delovanju.

Inomost, 31. oktobra.

Današnja seja se je pričakovala z največjo napetostjo, ker je bilo soditi, da pride še danes tretja točka dnevnega reda: „Razmerje nemške socialne demokracije do bratskih strank v Avstriji“ na vrsto. V sled tega je bilo celo za parlamentarno poročilo, o katerem se navadno razvija jako obširna debata, nekoliko manj zanimanja. Parlamentarna točka se je dopoldne popolnoma rešila in tako je popoldne dr. Adler lahko podal svoje poročilo. Govoril je tri ure ob nepopisni napetosti vsega zbora in ko je končal z apelom, da naj zbor sklene, kar je nele umestno, ampak tudi mogoče in z navdušenjo apoteozo internacionalizma, je zagrnelo ploskanje, kakršnega nemara še nikoli ni bilo v tej dvorani. Adlerjev govor, čegar veliki pomen je sam posebi jasen, objavimo obširneje v jutrajši številki; za danes se omejimo na

resolucijo,

ki jo je dr. Adler predlagal koncem svojega poročila in ki se glasi:

Mednarodna združenost skupne socialno demokratične stranke v Avstriji se je v najtežjih bojih proti skupnemu nasprotniku delavskega razreda sijajno obnesla in je vodila socialno demokracijo od uspeha do uspeha; bila je in je najmočnejše in najbolj neizogibno orožje proti vabam, kakor tudi proti grožnjam meščanske nacionalistične demagogije; nikdar in nikjer ni bila ovira samostojnemu razvoju narodno organiziranih proletaričnih strank,

temveč je vedno in povsod podajala njihovi akciji silo in enotnost izraza in ugleda.

Ta mednarodna združenost socialne demokracije v Avstriji je prišla sedaj na obziranje vreden način v nevarnost. S tem da je češkoslovska socialna demokracija v nasprotju z jasno izraženem prepričanjem zapornikov vsesvetovne internacionale razglasila strokovni separatizem kot načelno smer svoje strankarske politike, se je obremenila s težko odgovornostjo za to, da se je strokovna organizacija in s tem sposobnost gospodarskega boja proletariata vseh narodov v Avstriji, ne v najmanjši meri češkega proletariata samega občutno oslabila, da je zavest mednarodne interesne skupnosti in solidarnosti delavstva v Avstriji skaljena, da je pripravljena nevarnost vnašanja nacionalistične sovražnosti v proletarske organizacije ter da je končno in predvsem mednarodni sporazum in enotnost akcije avstrijske skupne stranke na nevaren način oškodovana.

Vzpričo teh dejstev izjavlja strankarski zbor nemške socialne demokracije;

Zavedamo se ene misli z vso internacionalno, kateremu soglasnemu sklepu je češkoslovska stranka na obziranje vreden način zoperstavila demonstrativno preziranje; zavedamo se ene misli z vsemi ostalimi avstrijski skupni stranki pripadajočimi narodnimi strankami, ki niso vsled teh dogodkov nič manj prizadete kakor nemški proletarijat, če principielno odklanjamo separatizem, ki nasprotuje mednarodnim temeljnim načelom socialne demokracije; opiramo se na najžalostnejše izkušnje zadnjega časa, ki jih je občutil proletarijat vseh jezikov v Avstriji, če označujemo strokovni separatizem in z njim združeno razbijanje strokovnih centralnih organizacij za praktično pogubno.

Prepričani smo, da stavlja od dne do dne očitnejše in silnejše mednarodno združevanje podjetništva mednarodno centralizacijo naših strokovnih organizacij bolj kakor kdaj koli za prvi pogoj uspešnega strokovnega boja, čegar opustitev bi morala silno oškodovati življenje organiziranega proletariata.

Separatizem torej ne nasprotuje le temeljni ideji socialistične internacionale, temveč obsega tudi resno nevarnost za naš politični in strokovni boj.

Nemška socialna demokracija mora prepustiti odgovornost za te prikazni češkoslovske socialni demokraciji. Tembolj pa je njena dolžnost, varovati svoja lastna tla, svoj lastni politični razvoj in svojo akcijo posledic separatistične zarote.

Strankin zbor torej odobrava, da so se nemški soci lnodemokratični poslanci v parlamentu konstruirati kot samostojen klub in pričakuje, da bodo delali v parlamentu slejkoprej v čim tesnejši dotiki s socialnodemokratičnimi poslanci ostalih narodov pravo proletarsko politiko.

Strankin zbor odobrava, da se niso nemški socialnodemokratični poslanci nikoli uklanjali demagoškim potrebam in zahtevam nemškomeščanskih nacionalistov, prav tako pa tudi ne zahtevam češkoslovskega nacionalistov ter pričakuje, da bo znal nemški soc. demokratični klub prejkoslej zastopati pravico in interese nemškega proletariata ter sledili zahtevam mednarodne razumnosti.

Nemška socialna demokracija bo storila vse, kar je v njenih močeh, da odstrani žalostni položaj, ki ga je povzročil češkoslovski separatizem, predvsem pa da kolikor mogoče omeji njegove pogubne posledice. Stranka bo torej z vsem svojim vplivom in z vso energijo podpirala strokovne centralne organizacije v njih obrambnem boju proti separatistični taktiki razbijanja.

Separatizem je končno dovedel tudi do razkola v češki socialni demokraciji sami. On je zato odgovoren, če so misleci separatizmu nasprotne skupine razredno zavlednega češkega proletariata kljub od vseh mednarodnih kongresov sankcioniranemu načelu strankarske enotnosti, da se morajo združiti v svojo lastno stranko. Kakorkoli obzaluje strankin zbor ta razkol, ki je nujna posledica separatistične metode, tako mora pozdraviti dejstvo, da je znaten del čeških delavcev ostal zvest načelom internacionale, ter izjavlja, da priznava nemška socialna demokracija novo ustanovljeno „Češko socialnodemokratično delavsko stranko“ kot proletarsko bratsko stranko in da bo podpirala njeno zahtevo, da se sprejme kot enakopravna politična organizacija v skupno stranko.

Strankin zbor nujno želi, da ne bi bilo zaman upanje, da se zbudi tudi v množici češko-slovske stranke zopet zavest, da je povratek k njeni slavni mednarodni tradiciji največja zahteva samoohrane za češki proletarijat in temeljni pogoj razrednega boja za proletarijat vseh jezikov v Avstriji.

Pospešiti ta razvoj in držati pot do miru z neomajno potrpežljivostjo odprto je neizogibna dolžnost nemške socialne demokracije.

Ker je sedaj sklicanje skupnega strankinega zbora skoraj nemogoče in gotovo ne bi bilo uspešno, sklepa strankin zbor, da se nalaga strankinemu zastopu, da prevzame ob času, ki se mu bo zdel primeren, iniciativo za sklicanje izredne konference izvrševalnih od-

borov vseh socialno-demokratičnih strank v Avstriji ki bo imela nalogo postaviti zopet internacionalno organizacijo socialno-demokratične skupne stranke na noge in jo prilagoditi sedanjim političnim pogojem. (Viharno odobravanje.)

Debata o tej resoluciji oziroma o tej točki dnevnega reda bo jutri.

NOVICE.

* **Ministrski predsednik grof Karl Stürgkh.** Stürgkh, ki je designiran za Gautschevega naslednika je rojen l. 1859. v Gradcu in je po dovršenih študijah vstopil kot uradnik v naučno ministrstvo. 1892 ga je štajersko veleposestvo ustvolilo v državni zbor, kjer se je pridružil ustvolovnemu veleposestvu. Pod Windischgrätzovo vlado se je upiral slovenskim vzporednicam na celjski gimnaziji, ob kateri se je spodtaknil Windischgrätzov kabinet. Strastno je nasprotoval Gautsch-Beckovi volilni reformi. Po novi reformi ni mogel priporiti državnozborskega mandata, dasi je predsedal h klerikalcem in so ga leti kandidirali v Radgoni. 1907 je bil imenovan za člana gosposke zbornice, prebežališče vseh izrvanih protiljudskih poslancev. 1909 je vstopil kot naučni minister v Bienerthov kabinet, iz katerega ga je prevzel baron Gautsch. Prvo njegovo delo je bilo, da je v avgustu 1909 zaprl svobodne šole na Dunaju zahtevajoč od učnih moči, ki uče verouk, poleg zakonite učne usposobljenosti nezakonito dovoljenje cerkvene oblasti. 1910 je svobodomislelec prof. Wahrungu prepovedal predavanja. Proti siljenju šolskih otrok k verskim vajam po lokalnih in deželnih šolskih oblastih ni nastopil. Skratka: naučno upravo je postavil popolnoma v klerikalno službo. Vsled tega žvija kajpada veliko zaupanje v dvornih in cerkvenih krogih.

* **Ponarejena hranilna knjižica za konjsko dirko.** 32letni uradnik Franc Martin v Budimpešti je ponaredil hranilno knjižico v vrednosti 32.050 K. S to knjižico je šel h knjigovodju Dobrinu, da bi mu posodil nanjo 5000 K, češ da sam ne more dvigniti denarja zaradi nedeljskega počitka. Denar je Martin rabil za stavo pri konjski dirki. Dobrin mu je dal denar. Martin pa je pri dirki izgubil stavo in kmalu nato je po telefonu obvestil Dobrina, da je hranilna knjižica ponarejena. Martin je upal, da bo konji, ki je nanj stavil, pri dirki zmagal in da goljufija ne pride na dan, Dobrin je napravil ovadbo, toda Martin je že pobegnul. Pred par dnevi pa ga je na ulici detektiv spoznal in aretiral.

* **Tatvina železne blagajne.** Na Dunaju se je zgodil drzen vlom. Pod skladišči kolodvora severozahodne železnice je skladišče veletrgovine za mineralne vode dvornega založnika Ungerja mlajšega. Skladišče ima lastno železnico in lastno rampo. V bližini Ungerjevega skladišča je še več drugih skladišč. Skladišča je moral vsako noč obhoditi železniški čuvaj. V četrtek je železniški čuvaj obhodil skladišča, a ni zapazil nič sumljivega. Ko pa so v petek ob 7. zjutraj odprli Ungerjevo skladišče, so našli okno v klet odprto. Pregledali so pisarniške prostore in opazili, da ni železne blagajne. Vlomilci so prišli skozi okno v skladišče, odtod po stopnicah v pisarno, kjer so bila vrata odprta. Ukrađeno blagajno so najbrže naložili na voz in jo odpeljali. Ker je na železnici vso noč jako živahen promet, ni nikdo opazil nič sumljivega, ko so peljali vlomilci blagajno, ki so jo popreje gotovo pokrili. Koliko denarja je bilo v blagajni, še ni določeno. Govore o več tisoč kronah.

* **Amerikanski dvovoj.** V Segedinu se je ustrelil dvajsetletni bančni uradnik Ladislav Solti. Mladj mož je dobil v zadnjem času iz Budimpešte več s strojem pisanih pisem, ki so ga opominjale, da mora izvršiti 12. decembra samomor, kakor je bil obljubil. Solti je bil od tega časa nepravdu potrt in slabe volje. Njegov oče, ki je sodnik v Segedinu, ga je večkrat vprašal za vzrok njegove potrtosti, a sin ni nikdar prišel s pravo besedo na dan. V četrtek popoldne se je zaklenil mladenič v soho in se ustrelil z revolverjem v senci. Ladislav Solti je očividno žrtev ameriškanskega dvovoja.

* **Posnemalci ljubljanskega škofa.** Kipar profesor Lederer je hotel izkazati Acheno posebno naklonjenost ter je podaril mestu bronastega dečka. ki stiska k sebi dve ribici, v ta namen, da bi z njim olepsali mestni vodnjak na ribjem trgu. Ko pa so si pobožni aachenski meščani kip natančneje ogledali, so opazili z velikim strahom, da je kipar dečka tako ustvaril kakor mati narava in ga torej niti s plavalnimi hlačicami ni oskrbel. Zaradi tega se je polastilo moralnih fanatikov silno ogorčenje in v sveti jezi so hoteli najvnetejši ponoči kip prevrniti. To plemenito opravilo se jim sicer ni posrečilo, vendar so pa dosegli toliko, da šolski otroci ne smejo postajati pred vodnjakom. Obenem se pojavlja gibanje, ki hoče mestno upravo prisiliti, da odstrani „nedostojnega“ malega ribiča.

* **„Medicinsko znanstveni“ nagibl katoliškega župnika.** Kazensko sodišče v Kempenu je obsodilo katoliškega župnika Leopolda Gegerja, ki se je v 16 slučajih pregrešil na otrokih svoje župnije, na poldrugetno ječo in

na triletno izgubo časti. Obsojenec je dejal, da je homoseksualen, nenravna dejanja da je storil samo iz „medicinsko znanstvenih“ razlogov.

*** Velik požar v Jašiju.** V Jašiju je začelo goreti v slaščičarni Nikolaj. Ogenj se je naglo razširil in v kratkem času upelnil osem hiš. Pri požaru je smrtno ponesrečilo 12 oseb, 6 gasilcev je težko poškodovanih. Vzrok požara ni znan. Škoda je precejšnja.

*** Nov otok pri Malti?** Delovanje podmorskega vulkana je vedno močnejše. Priča-kujejo, da se dvigne izpod morja nov otok.

*** Nova razkritja Azeva.** Burzve predlaga v listu „L'Avenir“, da se omogoči Azevu, da razkrije pred posebnim revolucionarnim tribunalom zločinsko početje ruske vlade. Azev je pred kratkim sam to predlagal socialnim revolucionarjem, ki pa njegovi želji niso ustregli. Na vsak način stojimo pred novimi razkritji, ki jih bo objavil Azev kakorkoli. Ruski vladi je postala oseba Azeva skrajno neprijetna in bi se ga jako rada iznebila. Bruseljsko rusko poslaništvo je samo ponudilo uglednemu ruskemu teroristu, da bi spravil Azeva izpod nog.

*** Moskovska igralska sfera.** V Moskvi se prijeli predsednika moskovskega nemškega kluba dr. Bitteja in upravne člane Korzeva, Nemeceva in Ehrlicha. Dolže jih, da so poverili 45.000 rubljev. Bitte in Ehrlich sta položila 5000 rubljev kavejce in so ju izpustili iz preiskovalnega zapora, kraj tega pa so proti njima tudi naperili ovadbo zaradi hazardne igre.

*** Ruski bandit izdajatelj ameriškega lista.** Avstroogrski konzulat v Buffalu se je obrnil na željo ondotne policije na policijsko ravnateljstvo v Krakovu, da bi mu dalo pojasnila o nekem Antonu vitez pl. Skarzynskem, ki je baje doma iz Krakova in je šele pred nekaj meseci došel v Buffalo. Skarzynski je v Buffalo prevzel vodstvo velikega lista, dal je sezidati precejšno tovarno, obenem pa se je pogajal tudi za predsedniško mesto velike poljske zveze, ki šteje okoli 120.000 članov. Na podlagi fotografije dozdevnega viteza Skarzynskega, ki jo je bil avstrijski konzulat predložil, je policija spoznala, da mož ni nihče drugi kakor znani bandit iz ruske Poljske Konstantin Tomaszev, ki so ga v Avstriji prijeli leta 1910. in ga izročili Rusiji. Ko so ga peljali iz Kijeva v Sibirijo, je spetoma ušel, izvršil več držnih vlovov, ki so mu donesli več 100.000 rubljev. Nato je krenil v Evropo, kjer je izvršil več vlovov, med drugimi tudi na ruskem poslaništvu v Draždanih in Monakovem, nakar je izginil brez sledu, dokler se ni zdaj nenadoma pojavil v Buffalu kot bogat poljski vitez pl. Skarzynski. Premetenega bandita bodo seveda prijeli.

*** Nov Wrightov zrakoplov.** Znani Wright je izumil nov zrakoplovni sistem, ki bo velike važnosti za nadaljni razvoj zrakoplovstva. Wright se je namreč v Kill Devil Hillu dvignil v zrak z aparatom na ročni pogon brez motorja in je obvisel celih deset minut v zraku, ne da bi se bil aparat gibal in to navzlic močnemu vetru. Wright je izjavil, da je letalni problem za vedno rešen. Ker mu je za zračni polet zadostovalo, da je gibal z letalnima perotima, in je obvisel v zraku kakor tič, upa Wright, da se mu bo tako gibanje letalnih perotil tem bolj posrečilo z motorjem in mu bo na ta način možno zrak popolnoma obvladati. Wrightov polet se je izvršil lahkotno in mirno. Mnogostevilni gledalci so bili jako navdušeni. Doslej sta se Wrightu posrečila dva poskusa. Zrakoplovec je izjavil, da bodo pometali čez eno leto vse dosedanje zrakoplove med staro šaro in da bo edinole njegov sistem zrakoplovstvu začrtal nova pota. Profesor na dunajski tehnični Rihard Knoller pravi o Wrightovem poskusu, da je njegov polet zanimiv zlasti zato, ker je Wright z njim dokazal, da veter ne le ne ovira letanja, ampak ga celo pospešuje. To pa zategadelj, ker ima veter dvigalno moč, kar se je opazovalo že pri raznih tičih. Profesor Knoller pravi celo, da je bil močni veter ob Wrightovem poskusu predpogoj njegovega uspeha, dvomi pa, da bi bile Wrightove besede o sedanjih zrakoplovihi v polni meri opravičene.

*** Preprečen atentat na vlak.** Na progi pacifiške železnice blizu Santa Barbare v Kaliforniji so našli 75 dinamitnih patron. Srečen slučaj je preprečil eksplozijo. Sklepajo, da je položila patrone tista oseba, ki je hotela pred tedni razstreliti viadukt, preden je šel čez vlak s predsednikom Taftom.

*** Kitajski tolmač.** Pariški list „Figaro“ je priobčil vodnik po kitajski revoluciji, da si čitatelji olajšajo umevanje imen kitajskih mest, rek in gora. V naslednjem navajamo nekaj prevodov: King = glavno mesto, fu = deželno glavno mesto, ču = mesto druge vrste, kien = mesto tretje vrste, kiang = reka, ho = tok, hai = morje ali jezero, tao = otok, shan = gora, ling = grič, kuan = utrjen kraj, čai = čete v taborišču, vei = taborišče, men = ovira, ta = velik, siao = majhen, pei = sever, nan = jug, si = zahod, shang = višji, pai = bel, hei = črn, jang = moder. Nanking pomenja torej: južno glavno mesto, Peiking ali Peking severno glavno mesto.

Ljubljana in Kranjsko.

— Adolf Ribnikar — deželni poslanec. Kakor je bilo pričakovati je zmagal pri torkovi deželnozborni volitvi iz privilegirane mestne kurije liberalni kandidat. Socialno demokratični kandidat Elbina Kristan je dobil 214 glasov (za 33 v e č kot zadnjič), liberalni kandidat Ad. Ribnikar 1719 glasov (za 34 glasov več kot zadnjič), klerikalni kandidat Rojina 770 glasov (za 163 manj kakor zadnjič) in nemško-nacionalni kandidat dr. Eger 421 glasov. 170 glasov je bilo praznih — tako so protestirali tisti liberalci, ki jim kandidatura ni bila po godu. Ribnikar je pa le zašel med deželne poslance.

— Naši organizatorji in klerikalna taktika. Nauk: „Ljubi svojega bližnjega“ in „Ne kradi poštenega imena svojemu bližnjaku“ je klerikalcem in prav mnogim duhovnikom čisto postranska stvar. Namen klerikalne stranke in voditeljev klerikalnih organizacij je, obržati delavstvo v svojih krempljih in nič drugega. Zato blatijo delavce, ki se jim ne pokore, blatijo društva, ki niso v njih pesteh, hujskajo delavstvo ene tvornice in ene stroke med seboj, samo da lažje obdržijo nadvlado nad delavstvom. Iz društev, farovžev, tudi iz cerkve po industrijskih okoliših se širi ta kuga. ta protikršćanska gonja. Delavec se ne sme družiti in bojevati za boljše mezde, a duhovništvo je pred par leti kar zahtevalo in dobilo 9 milijonov kron za izboljšanje plač, čeprav znaša duhovniška plača, če se povprečno računata tudi najslabšega kaplana po 3000 K na enega. Za tak denar morajo med delavstvom živeti mnogokrat po tri rodbine z otroci in ženo. Taki siti ljudje se potem lahko norčujejo iz delavske bede, lahko pravijo, da ni draginje in razglašajo vsakega delavca za brezverca itd., če svetuje, da naj se delavstvo združi v društvih, ki niso odvisna od blapcev, ki jih plačuje država in kapitalisti in pa naše bedno ljudstvo, ki nima niti za slano vodo. Proti tej klerikalni taktiki moramo imeti mi svojo taktiko in ta je: Delavstvo se mora združevati, delavstvo spada v eno organizacijo, ki je sama sebi voditelj. Vse tiste delavske sovražnike pa, ki netijo sovražstvo med delavstvom, pa bodi to v Ljubljani, na Jesenicah, v Trzinu, v Vevčah ali v Idriji itd., morajo spoznati delavci. Tisti, ki črni tvojega brata je tvoj sovražnik! Tisti, dragi tovariš, ki se norčuje iz tvojih zahtev iz tvoje bede, tisti je sovražnik! Tvoj sodelavec to ne more biti! Torej združimo se!

— Po občinskih volitvah v Zg. Šiški. Po obč. volitvah smo združeni socialni demokrati in naprednjaki smo porazili klerikalce tako, kakor klerikalci še sanjali niso. Sedaj so volitve končane! Za socialne demokrate pomenijo te volitve zadoščenje, da smo namreč pokazali svojo odločilno moč v Zg. Šiški. Brez naše pomoči bi liberalci ne dobili niti enega mandata. Ta zavest nas postavlja preko nizkotnega pisarjenja v „Slov. Narodu“, kjer nekdo piše le o narodno-napredni zmagi v Zg. Šiški. Upamo sicer, da tako pisarjenje zgornješišenski naprednjaki primerno zavrnejo. Navaditi se pač ne smejo grdih manir liberalcev iz Spodnje Šiške. — Soc. demokrati se moramo v Zg. Šiški prav tesno organizirati. Sklenili smo te dni, da si ustanovimo podružnico „Vzajemnosti“ v Zg. Šiški. Vkratkem se vrši ustanovni shod. Vse sodruge za sedaj opozarjamo na to važno zborovanje, kojega naj se vsi polnoštevilno udeležijo.

— Iz St. Vida nad Ljubljano nam pišejo: Naš župan, vulgo „cesarjev namestnik“ Ivan Belc je v vsakem oziru vzor, kakšen ne sme biti poglavar občine. Svetohlinski kakor je, napravlja na človeka vtis, da opravlja svoje posle popolnoma nepristransko in da mu je mar le vedno zasluženje na onem svetu. Slučaj, ki se je te dni pripetil, pa kaže, da je krščanska pobožnost Belčeva le navidezna, dočim je največji sovražnik vsega, kar nosi delavsko sukno. Te dni je umrl na Predovičevem selu pod Ljubljano delavec F. B., zapuščajoč dva nepreskrbljena otročiča. Pokojnik je bil soliden mož in skrben oče, kar dokazuje že dejstvo, da je živel s svojo družico okoli 10 let brez popojskega hokus-pokusa v najlepšem razmerju, kolikor je bilo v revnih razmerah pač mogoče. Ker pa imamo v Avstriji zakone, ki postavljajo nezakonske otroke skoraj izven človeške družbe, se je F. B. odločil, da se pred smrtjo cerkveno poroči ter tako pridobi svojim otrokom legitimnost. Zadevna prošnja, ki jo je bil vpsal že pred tedni šentvidskemu županstvu, pa je ostala doslej nerešena, ker jo je svetohlinski Belc zavlačeval, četudi ni bilo prav nobenega zakonitega razloga za tako nagajanje. F. B. je umrl neporočen, brunni Belc pa je dosegel kvečjemu to, da je prihranil občini par soldov, ker vdova in nedolžni otroci ne bodo imeli v St. Vidu dominske pravice. Belc se šteje za krščanskega moža; z enim očesom neprestano škili v nebesa, medtem ko z drugim neprestano zalazuje, kje bi mogel kakega političnega nasprotnika oškodovati. Da je eden glavnih grehov, če se zatira vdove in sirote, Belc prav dobro zna, ampak zato ga njegova vest ne bo prav nič pekla, ker katoliška morala je pač

taka, da velja samo za eno svoto ljudi. Zahvaljujoč se za prijazno objavljenje teh vrstic, Vam obljubim, da bom o priliki pokazal g. Belca tudi od druge strani.

— Moščanska podružnica Spl. del. zveze „Vzajemnost“ vabi člane k sestanku, ki bo v petek zvečer ob 8. pri Podobniku. Pridite vsi na sestanek.

— Nemška podružnica Spl. del. zveze Vzajemnost priredi v soboto zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ zabaven družinski večer s prav zanimivim sporedom.

— Vojak zaklal vojaka. Sinoči sta se pri gostilni pri Anžoku v Sp. Šiški sprla domobranca Mikec iz Zg. Šiške in Brolih iz Spod. Šiške. Tekom prepira je Mihec Brolihu zasadil bajonet v prsi, da je obležal mrtev na licu mesta.

— Svatovska nezgoda. Dne 30. oktobra zvečer je peljal voz po Dolenjski cesti svate. Nasproti je privozil tramvaj. Voznik se je hotel ogniti, tramvaj je zadel v sprednje vozno kolo, da se je zlomilo in se je voz prevrnil. Franc Kadunc s Sela in Frančiška Okorn z Dolenjskega, ki sta bila na vozu, sta na rokah in nogah tako poškodovana, da so ju prenesli v deželno bolnico.

— Cestnega roparja so prijeli. Na glavni cesti proti Ljubljani je prijel orožnik blizu Škofjice 26 letnega brusca Dominika Močnika iz Modria v Italiji. Močnik je v Šmarju napadel več ljudi z roparskim namenom. Nasilni mož se je orožniku močno upiral in ga je ukrotil šele s pomočjo drugih ljudi. Roparja so izročili deželnemu sodišču.

— Rešilna talija. Rešilno talijo je dobil Filip Kosec z Glinca, ki je z nevarnostjo za lastno življenje rešil Franceta Kobileo. Prav tako je priznala vlada rešilno talijo tudi ključavničarskemu pomočniku Ignaciju Mačku v Mostah, ki je rešil iz vode Stanislava Erbežnika. V obeh slučajih znaša talija 52 kron 50 vin.

— Mrtvo truplo. Dne 25. okt. zjutraj je našel Martin Žagar v Iški vasi pod svojim jezom v Iški truplo 25 do 30 letnega moža, ki je bilo najbrže že dva meseca v potoku.

— Uniformirana strovin. Sinoči ob 10. je gostilničarka pri Dušnu na Šentpeterskem predmestju pozvala nekega vojaka 27. polka, da naj zapusti gostilniški lokal, češ da bo gostilno zaprla. Vojak je ni ubogal, temveč ji je zasadil bajonet v hrbet. Zdravnik dr. Gallatia, ki so posljal po nj, je konstatiral, da so pljuča ranjena.

— V Škofji Loki se je ustanovila v terek zvečer podružnica Spl. del. zv. „Vzajemnost.“ Udeležba na ustanovnem občnem zboru je pričala o potrebi ustanovitve take podružnice. Na ustanovnem sestanku je predaval zvezin predsednik sodr. dr. Tomšič iz Ljubljane o ciljih in potrebah delavskega gibanja in s svojim govorom zasejal med poslušalec navdušenje za naše gibanje, ki bo raslo čimdalje močnejše. Razšli smo se po končanem sestanku z obljubo, da hočemo v ti smeri vedno le naprej in naprej.

Trst.

— Naš shod pri Sv. Antonu pri Kopru. Na ponovno zahtevo delavcev iz posameznih istrskih vasi smo določili shod pri Sv. Antonu poleg Kopra že pred mesecem. Toda enkrat nam je gostilničar odpovedal prostor „v imenu naroda“ Drugič so nastale druge neprilike in se je shod končno vršil šele pretečeno nedeljo. Komaj je bil shod z vabilu razglašen, so nam dohajala vsodbujevalna pisma, in pričakovati je bilo, da bo shod impozanten, pa tudi buren. V soboto pred shodom je pa tržaška „Edinost“ izvedela za shod in izvršila eno izmed svojih vsakdanjih lumparij. Objavila je notice, v kateri je naravnost ščuvala istrske narodnjake na pretepanje socialistov. Stara edinjaška navada, ki pa hasne toliko, kolikor papeška ekskomunikacija. Papež si domišlja, da je ljudstvo še vedno tako neumno kot je bilo v srednjem veku, in „Edinost“ je to domišljijo podedovala. To je neozdravljiva bolezen. Ampak kdo naj se dandanes ozira na to, kar pravijo na možganih bolni ljudje? In ker se ljudstvo le ni pripravljalo, da bi se poleni zapodilo socialistične govornike iz Mandičevega kraljestva, je bilo treba organizirati šolarke, da bi na shodu vsaj hrup delali. To delo si je prevzel neki Kozmina, ki si domišlja, da si je z občinskim tajništvom pridobil tudi vso modrost tega sveta, pa je tak palček, da se ga zapazi šele z drobnogledom. Pretečeno nedeljo je bil torej shod. Na dvorišču gostilne pri Jakominu se je zbralo preko 600 oseb. Shod je otvoril sodrug Golouh in predlagal za predsednika domačina Kavrečiča. Bila je zanj večina. Toda šele po glasovanju so si narodnjaki domislili, da morajo imeti svojega predsednika in so zagnali hudičev krik. Ker se jih ni dalo pomiriti, so se naši sodrugi in poštenei delavci podali v dvorano, ki je bila kmalu polna. Shod bi se bil vršil mirno. Toda tu je prišel občinski glavar, mal možiček, ki je zahteval, da se mu pokaže dovoljenje za shod. Sodrugi Kristofič je množici povedal, da ima pri shodih občinski glavar toliko opravka kot muha v juhi in da na nje-

govo zahtevo niti ne odgovori. Uzaljeno je šel mož ven pa poslal noter žandarje. Ti so zopet zahtevali dovoljenje, imenik itd. Toda sodrug Mihevc jim je povedal, da nimajo tu nič iskati, da naj mu prej oni pokažejo „dekret“, ki jih sem pošilja in jih je končno pozval, naj grejo iz dvorane, ker ju ni nihče klical in ne smeta z orožjem na shod. Gospoda žandarja sta odšla iz dvorane, odložila neke svoje puške in se neoborožena vrnila v dvorano (?). Malo žandarja, malo narodnjaki, ki so znova začeli po narodnjaško tuliti, so onemogočili nadaljevanje shoda. Sodrugi Golouh je shod razpustil in sklical v dvorano v prvem nadstropju shod po § 2. Naši sodrugi pri Sv. Antonu so povabili na ta shod preko 200 deloma sodrugov deloma mirnih delavcev in kmetov. Zopet se je dvorana napolnila in tu se je shod mirno izvršil. Shodu je predsedoval sodrug Kavrečič, poročali so sodrugi Golouh, Kristofič in Mihevc, ki so opisali vzroke in posledice draginje, pa označili kakor se spodobi Mandičevo politiko, ki nalaga ljudstvu davke za kanone in bojne ladje. Ljudstvo je pazno poslušalo in odobravalo našim govornikom in se zgražalo nad narodnjaki, ki so preprečili zborovanje zoper dragino. Shod se je končal mirno. Izvoljenih je bilo potem za zapornike pri Sv. Antonu nekoliko sodrugov in se je končno sklenila prireditve nadaljnjih shodov. Dodati moramo, da so bile na strani socialistov ženske in vsi resnejši kmetje in delavci. Sedaj pa naprej preko Mandičev in edinjašev.

— Veliko veselico priredi Zveza delavcev v Križu v nedeljo 5. novembra ob pol 4. popoldne v dvorani g. Maganja. Pri veselici poje pevski zbor „Ljudskega odra“ iz Trsta. Spored: 1. J. B. Blobner: „Delavski pozdrav“. 2. Jakob Aljaž: „Občutki“. 3. Iv. pl. Zajec: „Slava delu“. 4. Emil Adamič: „Vasovalec“. 5. Anton Nedved: „D-kletu“. 6. H. O. Vogrič: „Lahko noč“. 7. * * * „Marzeljeza“. Vse točke poje moški zbor. 8. Veseloigra v enem dejanju „Malomestne tradicije“. Med točkami svira domača godba. Vstopnina k veselici 50 v, sedež 20 v, za neodrasle 30 v. Od čistega dobička je namenjena polovica „Zarji“, polovica „Ljudskemu odru“. K obilni udeležbi vabi odbor.

— Seja političnega odbora bo v ponedeljek 6. novembra ob pol 8. zvečer v Delavskem domu. Sodrugi odborniki so naprošeni, da se je udeležijo polnoštevilno.

— Vsi tržaški sodrugi so naprošeni, da se udeležijo strankinega zborovanja v anja, ki bo v terek 7. novembra ob pol 9. zvečer v rdeči dvorani Delavskega doma. Dnevni red: Izvolitev volilnega odbora za sestavo novega političnega odbora in slučajnosti.

— Strašen samomor. V ponedeljek zjutraj je videl neki pasant na stari cesti v Trstu, ki vodi na pokopališče, truplo s strašno razdejano glavo. Zdravnik rešilne postaje je konstatiral samomor. Nesrečnej, katerega so spoznali za 37 letnega agenta Jožefa Bachmanna, se je usmrtil s samokresom starega modela, katerega je bil nabasal s smodnikom in vodo. Učinek strela je bil tako strašen, da so našli kosce možganov v oddalji 20 metrov.

Delavsko gibanje.

— Mladinsko gibanje v avstrijski nemški socialni demokraciji. Vedno bolj prodira mnenje, da moramo zasejati med delavsko mladino čilo gibanje, ki bo temeljilo na podlagi razrednosti. Meščanske stranke se jako trudijo, da bi zvodile mladino v svoje vrste, kajti povsem resnično je, da je bodočnost tistega, ki ima mladino. Pa tudi pozneje bi bilo delo zelo olajšano, ako že v mladino vepimo razredno zavednost. Nemški sodrugi imajo že čvrsto mladinsko gibanje, ki lepo napreduje. Nemška mladinska organizacija šteje 8558 rednih in 584 podpornih (ženskih) članov; največ organizirane mladine je na Češkem (4659) in na Nižnjem Avstrijskem (2569). Obenem strokovno organiziranih je 1547 članov, v letu 1910 jih je prestopilo v strokovno organizacijo 637. Izmed članov je 3796 vajencev, 1797 pomočnikov in 2750 pomožnih delavcev, 3284 članov je starih 14 do 16 let; 3092 17 do 19 let, 1888 članov 19 do 21 let, čez 21 let pa 614 članov. Fluktuacija je v mladinskih organizacijah velika. Skoro ena tretjina prestopi iz mladinske organizacije v strokovno, kadar dovrše po pravilih določeno starost. Dohodkov so imele mladinske organizacije v letu 1910 čez 23.000 kron, izdatkov čez 21.000 kron. Vsekako se gibanje nemške delavske mladine lepo razvija. Kaj pa slovenska mladina? Tudi pri nas se je začelo v zadnjem času obračati v tem oziru na bolje, ustanovila se je v nekaterih krajih mladinska organizacija. Toda treba je spraviti vse gibanje v živahniji tok. V ta namen moramo skrbeti, da bo imela mladina poleg razredne izobraženosti tudi dovolj razvedrila, kajti mladi ljudje so radi veseli. Petje, glasha, dramatične predstave, telovadba, izleti: na vse to se moramo ozirati pri našem mladinskem gibanju. Naše geslo mora biti: Dajmo delavski mladini resne razredne izobrazbe, dajmo pa ji tudi dovolj zdrave zabave in razvedrila!

Sodrug! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Uradno turško poročilo o italijanskem porazu.

Carigrad, 2. novembra. Vojno ministrstvo je poslalo poveljnikom vseh armadnih zborov, okrožnico, kjer pravi, da so turške čete pred Tripolisom, podpirane od prostovoljcev, Italijane napadle v treh oddelkih ter jih prepodile iz utrdb. Utrdbe, ki so jih bili osvojili Italijani, so jim Turki zopet vzeli. Italijanski poraz je popoln.

Italijanska grozodejstva.

London, 2. novembra. Angleško časopisje brez ozira na strankarske razlike odločno obsoja brezobzirno moritev Arabcev v Tripolisu.

Italijani taje grozodejstva.

Rim, 2. novembra. „Agenzia Stefani“ odločno dementira vesti o italijanskih grozodejstvih proti arabskemu prebivalstvu.

Italijanske priprave.

Rim, 1. nov. „Giornale d' Italia“ poroča, da mobilizira Italija v kratkem 100.000 moč. Od posameznih pokov gredo vsak dan manjši oddelki v Tripolisa.

Italijanski poveljnik vjet.

Berolin, 2. nov. Iz Carigrada je prišel brzjav, da uradna poročila potrjujejo vesto vjetju italijanskega poveljnika v Tripolisu generala Caneva.

Italijani skušajo tajiti.

Dunaj, 2. nov. Dunajsko italijansko poslanstvo objavlja napram turškim poročilom o italijanskem porazu uradno poročilo, ki mu je došlo od italijanske vlade in pravi, da so Italijani doslej vedno zmagali in vse sovražne napade odbili.

Ustavljena avstrijska jadrnica.

Benetke, 2. nov. Včeraj je dospela sem v spremstvu italijanskih torpedovk avstrijska jadrnica, ki so jo ustavile na odprtem morju italijanske vojne ladje zaradi suma, da uganja vojno kontrabanto.

Boji pred Bengazijem in Derno.

Carigrad, 2. novembra. Iz Bengazija je prišla vest, da so tam noč in dan boji. Italijani so baje poraženi, imajo težke izgube in so jim Turki vzeli vse strategično važne točke. Tudi pred Derno se vrše boji in so se morali Italijani umakniti.

Veliki nemiri v Aleksandriji.

Aleksandrija, 2. novembra. Poročila o turških zmagah so vzbudila med tukajšnjim prebivalstvom veliko razburjenje. Evropeci so streljali iz revolverjev, kar je nemire še povečalo. Mrtva je ena oseba, ranjenih je 14, med njimi en Evropejec.

Mirovne vesti.

London, 1. nov. Angleška skupina medparlamentarne unije je sklenila, da izroči

ministrkem u predsedniku spomenicos prošnjo, naj prijateljsko posreduje za sklenitev miru med Italijani in Turki.

Stockholm, 2. novem. Predsednik švedske mirovne zveze baron Bondl je izročil kralju pismo, kjer se zahteva, naj porabi švedska vlada sleherno priliko za skupno mednarodno posredovanje proti vojni med Italijani in Turki.

Stürgkhov kabinet.

Dunaj, 2. novembra. Stürgkhov kabinet, ki se že v ponedeljek predstavi zbornici, bo sestavljen iz naslednjih oseb: predsedstvo — grof Stürgkh, naučno ministrstvo — sekcijski načelnik Hussarek, pravosodno ministrstvo — dr. Hoehenburger, finančno ministrstvo — prof. Meyer, trgovinski minister — sekcijski načelnik Böbler, železniško ministrstvo — baron Forster, ministrstvo javnih del — sekcijski načelnik Taraka, notranje ministrstvo — moravski namestnik Heinold, poljedelsko ministrstvo — začasno Zaleski, ki ostane tudi minister za Galicijo, domobrantsko ministrstvo — Georgi. Poljedelski portfelj prevzame nemara dr. Horáček ali pa dr. Bráf. Značaj kabineta je klerikalno-konservativen.

Češka šola v Podmokli.

Podmokli, 1. novembra. Okrajni glavar je imenoval voditelja ondotne zasebne češke šole za nadučitelja na javni češki šoli. Okrajni šolski svet ne bo odobril glavarjevega odloka.

Strašna stavbena katastrofa na Francoskem.

Noget sur Seine, 1. novembra. Včeraj se je podrla v Le Meriotu nova zgradba pivovarne in podsula nad 50 delavcev. Do večera so izveli izpod razvalin pet mrtvih in osem ranjencev. Pod razvalinami je še okolo 50 delavcev.

Kuga na Angleškem.

London, 2. nov. V Shotleyu so konstatalirali na nekem mornarju kugo.

Roparski napad v vlaku.

Praga, 2. nov. Blizu postaje Chvala-Počernice na severnozahodni državni železnici sta napadla v prvem razredu brzovlaka dva mlada človeka poročnika Franca Wolfbergerja, mu zamašila usta ter ga oropala.

Samomorilni poskus Any Dirkensove.

Dunaj, 2. nov. Znana igralka Any Dirkensova je zavžila veronal s samorilnim namenom Stanje umetnice je opasno.

Revolucija na Kitajskem.

Ustava na Kitajskem.

Peking, 2. novembra. Cesarski odlok, ki obeta uvedbo ustave, je potolažil razdražene duhove v narodni skupščini in pomiril pekinško prebivalstvo. Ugodno je uplivala v glavnem mestu tudi amnestija političnih zločincev in odstranitev nepriljubljenih mandžurskih ministrov.

Juanšikaj — ministrski predsednik.

Peking, 2. novembra. Juanšikaj je imenovan za ministrskega predsednika.

Revolucionarji vzdržujejo red.

Hankau, 2. novembra. Revolucionarno čete vzdržujejo v mestu popoln red in kaznujejo vsak rop s smrtno kaznijo; a v okolici plenijo cesarske čete, da se okoliško prebivalstvo zateka v mesto.

Načrti revolucionarjev.

London, 2. nov. Revolucionarni odbor namerava v kratkem zavzeti Tientsin in Peking. Dalje hočejo revolucionarji odpraviti notranjo carino, ki ovira trgovino.

Velik boj med vladnimi in vstaškimi četami.

London, 1. nov. V sob. v Hankavu revolucionarji napadli vladne čete in po krvavem boju, ki je terjal na obeh straneh na stotine žrtev, zavzeli zopet glavni kolodvor. Tekom dneva so se vladne čete ojačile in potisnile vstaše zopet z glavnega kolodvora.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Štirinajstletna deklica

za silo nemščine zmožna, želi vstopiti v kako trgovino. Naslov pove: Jakob Tratnik, Lasce, Otalež (Primorsko).

Delavska hranilnica in posojilnica

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

v Ljubljani, Wolfova ul. št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%,
Sprejema vloge na tekoči račun.
Posojuje na osebni kredit in (zastave) vredn. listine, hipoteke itd.

Uraduje se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.

OREHE v vsaki množini kupuje po nizkih cenah
Iv. A. Hartmann nasl. A. Tomažič

:: v Ljubljani, Marije Terezije cesta. ::

!!! **Tvrška oddaja KROMPIR** zdrav in brezhiben !!!
najboljše vrste v vsaki množini tudi
cele vagone po prav solidni nizki ceni?

Rezervni zaklad nad
pol milijona kron.

Stanje hranilnih vlog
dvajset milijonov kron.

Ustanovljena leta 1882.

Kmetska posojilnica

ljublanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem združnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta šte. 18

Obrestuje hranilne vloge po čistih
4 1/2%
brez odbitka rentnega davka.

račun
pri avstrijski pošti hranilnici šte. 828.408,
pri ogrski pošti hranilnici šte. 19.884,
Telefon šte. 185 Interurban.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4% brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

Eskomptuje trgovske menice.

Denarni promet v l. 1910.
K 100,000,000—

Upravno premoženje v l. 1910.
K 20,500,000—

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom sezije

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinejših oblek za gospode
.. 2000 .. najfinejših površnikov, šport-
uži in zimskih suknj

nad 2000 kom. posamezn. hlače in telovnikov
.. 8000 .. oblek za dečke in otroke
.. 15000 .. najmočnejše konfekeije za
dame in deklice.

Solidna postrežba!

Priznana nizke cene!

Del. glavnica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.